AUGLÝSING

um gildistöku aðalnámskrár tónlistarskóla.

1. gr.

Með vísan til 1. og 12. gr. laga nr. 75/1985 um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, með áorðnum breytingum, hefur menntamálaráðherra staðfest nýja aðalnámskrá tónlistarskóla sem tekur gildi frá og með 1. júní 2000. Aðalnámskráin kemur til framkvæmda í tónlistarskólum frá og með skólaárinu 2000-2001 eftir því sem við verður komið og skal að fullu vera komin til framkvæmda eigi síðar en að þremur árum liðnum frá gildistöku. Jafnframt falla úr gildi eldri námskrár í tónlistargreinum.

2. gr.

Aðalnámskrá tónlistarskóla er gefin út í tíu heftum og skiptist í almennan hluta aðalnámskrár og níu sérstaka greinahluta.

Í almennum hluta aðalnámskrár tónlistarskóla er meðal annars gerð grein fyrir hlutverki og meginmarkmiðum tónlistarskóla, skipan tónlistarnáms, greinanámskrám, og skólanámskrám, fjallað um kennslu og kennsluhætti, þætti í hljóðfæra- og tónfræðanámi, námsmat og próf, tengsl heimila og skóla og samvinnu í skólastarfi. Í bókarlok er umfjöllun um námsumhverfi og mat á skólastarfi. Almennur hluti aðalnámskrár tónlistarskóla er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari.

Í greinahlutum aðalnámskrár tónlistarskóla, sem gefnir eru út í níu heftum, er fjallað um markmið, inntak og skipulag náms á tilteknum námssviðum. Jafnframt er gerð grein fyrir prófum og gefnar ábendingar um viðfangsefni. Heftin bera þessi heiti:

Einsöngur	Ásláttarhljóðfæri
Gítar og harpa	Strokhljóðfæri
Hljómborðshljóðfæri	Tónfræðagreinar
Málmblásturshljóðfæri	Tréblásturshljóðfæri
Rytmísk tónlist	

Heftin eru gefin út af menntamálaráðuneytinu á árinu 2000 og dreift jafnóðum til tónlistarskóla.

Menntamálaráðuneytinu, 31. maí 2000.

Björn Bjarnason.

Guðríður Sigurðardóttir.

Fylgiskjal

AÐALNÁMSKRÁ TÓNLISTARSKÓLA — ALMENNUR HLUTI

FORSENDUR AÐALNÁMSKRÁR

Aðalnámskrá tónlistarskóla er gefin út í samræmi við ákvæði 3. töluliðar 1. greinar laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985, með síðari breytingum. Þar er meðal annars kveðið á um að tónlistarskólar skuli kenna eftir námskrá sem gefin er út af menntamálaráðuneytinu. Aðalnámskráin skiptist annars vegar í almennan hluta og hins vegar í greinanámskrár fyrir einstök hljóðfæri og námsgreinar í tónlistarskólum.

Hlutverk aðalnámskrár

Aðalnámskrá lýsir meginmarkmiðum náms í tónlistarskólum allt að háskólastigi. Hlutverk aðalnámskrár er einkum að samræma helstu þætti tónlistarnáms, bæði milli skóla og innan einstakra skóla.

Lögð er áhersla á sjálfstæði skóla. Í því skyni eru í aðalnámskrá tilmæli um að starfssvið tónlistarskóla skuli skilgreint í skólanámskrá þar sem fram komi markmið náms og fyrirkomulag skólastarfs í viðkomandi skóla. Við gerð skólanámskrár skal taka mið af stefnumörkun aðalnámskrár tónlistarskóla ásamt því að setja fram sérhæfð og staðbundin markmið einstakra skóla.

Hlutverk aðalnámskrár tónlistarskóla er jafnframt að stuðla að víðsýni og sveigjanleika í kennsluháttum, svo og að hvetja til faglegrar og gagnrýninnar umræðu meðal tónlistarkennara um markmið og leiðir í kennslu. Námskránni er ætlað að hafa áhrif á námsframboð, kennslufyrirkomulag og námsmat í tónlistarskólum.

Aðalnámskrá tónlistarskóla er enn fremur til upplýsingar, m.a. fyrir foreldra/forráðamenn, sveitarstjórnir og aðrar skólastofnanir. Auk þess er fyrirsjáanlegt að aðalnámskrá muni leiða til breytinga á starfsmenntun tónlistarkennara.

Efni almenns hluta aðalnámskrár

Í stórum dráttum má skipta efni almenna hlutans í þrennt. Í upphafi er gerð grein fyrir hlutverki og meginmarkmiðum tónlistarskóla, skipulagi tónlistarnáms, greinanámskrám, skólanámskrám og þáttum í hljóðfæra-[1] og tónfræðanámi.[2] Því næst er fjallað um námsmat, áfangapróf sem tekin eru við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms[3] og stigspróf sem taka má við lok I., II., IV. og VI. stigs. Loks er umfjöllun um réttindi og skyldur, meðferð mála og upplýsinga, tengsl heimila og skóla, samvinnu í skólastarfi, námsumhverfi og mat á skólastarfi. Aftan við texta aðalnámskrár eru viðaukar til leiðbeiningar um ýmsa þætti tónlistarnáms og aðstöðu í tónlistarskólum.

HLUTVERK OG MEGINMARKMIÐ TÓNLISTARSKÓLA

Hlutverk og meginmarkmið tónlistarskóla er að efla hæfni, þekkingu og þroska nemenda, sem og að stuðla að öflugu tónlistarlífi í landinu. Í skólastarfi tónlistarskóla ber að taka tillit til margbreytilegra áhugasviða nemenda, getu þeirra og þroska þannig að skólarnir þjóni öllum þeim sem sækjast eftir tónlistarnámi. Kennsluaðferðir og viðfangsefni skulu vera fjölbreytt og sveigjanleg.

Hlutverk tónlistarskóla

Hlutverk tónlistarskóla er að

stuðla að aukinni hæfni nemenda til að flytja, greina og skapa tónlist og til að hlusta á tónlist og njóta hennar, m.a. með því að þjálfa tóneyra þeirra og einbeitingu, veita þeim fræðslu og auka færni á sviði hljóðfæraleiks, söngs og tónfræðagreina

búa nemendur undir að geta iðkað tónlist upp á eigin spýtur, m.a. með því að veita undirstöðuþekkingu, efla sjálfsaga og sjálfstæð vinnubrögð nemenda, jafnframt því að örva þá til að leika tónlist og syngja, bæði eina og með öðrum

---

[1] Í aðalnámskrá er orðið hljóðfæranám notað bæði um nám í hljóðfæraleik og söng. Þar sem talað er um að nemendur leiki (á hljóðfæri) er einnig átt við söng einsöngsnemenda.

[2] Fleirtöluorðin tónfræði og tónfræðagreinar eru notuð sem samheiti yfir ýmsar greinar, svo sem tónfræði, hljómfræði, tónheyrn, tónlistarsögu, formfræði og kontrapunkt.

[3] Þrír megináfangar náms í tónlistarskólum, sjá nánar bls. 17-18.

búa nemendur undir nám í tónlist og skyldum greinum á háskólastigi, m.a. með því að veita þeim góða tæknilega tilsögn í hljóðfæraleik og söng, markvissa þjálfun í tónfræðagreinum og tækifæri til að koma fram

stuðla að auknu tónlistarlífi, m.a. með því að hvetja til virkni nemenda og kennara í almennu tónlistarlífi, með samvinnu við aðrar mennta- og menningarstofnanir og samstarfi við listamenn.

Meginmarkmið tónlistarskóla
Meginmarkmið skiptast í þrjá flokka: uppeldisleg markmið, leikni- og skilningsmarkmið og samfélagsleg markmið.

Uppeldisleg markmið stuðla að auknum tilfinningaþroska nemenda, listrænum þroska, mótun viðhorfa, samvinnu og ögun.

Leikni- og skilningsmarkmið stuðla einkum að aukinni færni og þekkingu nemenda.

Samfélagsleg markmið stuðla að þátttöku í fjölbreyttri mennta- og menningarstarfsemi.

Uppeldisleg markmið

Áhugi og iðkun
Nemendur öðlist lifandi áhuga á tónlist og tónlistariðkun með því að
- syngja og leika á hljóðfæri
- hlusta á fjölbreytta tónlist við margs konar aðstæður
- skapa eigin tónlist
- taka þátt í samleik og samsöng
- koma fram á tónleikum

Að njóta og upplifa
Nemendur læri að njóta tónlistar og upplifa hana sem
- hlustendur
- þátttakendur

Efling sjálfsmyndar
Námið efli sjálfsmynd nemenda, m.a. með því að þeir
- læri að sýna getu sína í verki
- læri að meta frammistöðu sína og framfarir
- taki þátt í skapandi starfi, jafnt í hópstarfi sem einstaklingsvinnu

Einbeiting, vandvirkni, ögun
Námið efli einbeitingarhæfni nemenda og stuðli að
- vandvirkni
- öguðum vinnubrögðum

Samvinna
Námið miði að því að efla hæfni nemenda til
- samvinnu í starfi undir stjórn kennara
- samvinnu í hópstarfi
- að leiða hópstarf

Leikni- og skilningsmarkmið

Sjálfstæð vinnubrögð
Nemendur
- læri og æfist í að leika tónlist eftir nótum, jafnt undirbúið sem óundirbúið
- æfist í að leika og syngja eftir heyrn og minni

Hlustun og skilningur
Nemendur
- læri að heyra og skilja frum- og túlkunarþætti tónlistar[4)]
- öðlist þekkingu, geti greint og gert grein fyrir ólíkum tónlistarstefnum, stíltegundum og tímabilum

Sköpun eigin tónlistar
Nemendur
- læri og þjálfist í að setja fram eigin tónhugmyndir, bæði skriflega og leiknar af fingrum fram
- læri og þjálfist í að setja saman hefðbundnar eða óhefðbundnar tónsmíðar
- læri og þjálfist í að spinna út frá gefnu upphafi, hljómferli eða eftir öðrum aðferðum

Túlkun tónlistar og flutningur
Nemendur
- þjálfist í að túlka tónlist með tilliti til aldurs og stíls tónverka
- læri að flytja og túlka tónlist með tilliti til greiningar á viðkomandi verkum
- þjálfist í að flytja tónverk með tilliti til tilfinningalegs innihalds þeirra

Einkenni og áhrif tónlistar
Nemendur
- læri að beita fagorðum yfir formhugtök, frum- og túlkunarþætti og stílbrigði tónlistar
- þjálfist í að tjá sig um tilfinningaáhrif tónlistar
- læri að tjá sig um hlutverk tónlistar og áhrifamátt hennar

Mat á flutningi og túlkun
Nemendur
- þjálfist í að skynja mismunandi gæði og einkenni flutnings og túlkunar, geti tjáð sig um hvort tveggja og metið af þekkingu og tilfinningu fyrir stíl
- læri að rökstyðja mat sitt með tilvísunum í frum- og túlkunarþætti tónlistar
- öðlist þekkingu og þjálfun í að meta ólíkar stíltegundir tónlistar án fordóma

---

[4)] Frum- og túlkunarþættir tónlistar eru hrynur, laglína, tónblær, styrkur, hraði, form, hljómrænt inntak og hendingamótun.

Samfélagsleg markmið

Mennta- og menningarhlutverk tónlistarskóla er að

Valkostur allra
- veita öllum, sem þess æskja, færi á að kynnast tónlistarnámi af eigin raun

Tónlistarflutningur
- skapa nemendum tækifæri til tónlistarflutnings, jafnt innan skóla sem utan

Áhugi
- stuðla að aukinni þátttöku áhugafólks í tónlistarlífi

Fagmenntun
- stuðla að góðri fagmenntun tónlistarmanna og tónlistarkennara

Tónlistarstörf
- stuðla að góðum undirbúningi undir margvísleg tónlistarstörf

Tónlistarlíf
- efla tónlistarlíf í samfélaginu

Íslensk tónmenning
- efla íslenska tónmenningu og beita sér fyrir varðveislu tónlistararfs þjóðarinnar

SKIPAN TÓNLISTARNÁMS

Nám í tónlistarskólum skiptist í þrjá megináfanga: grunnnám, miðnám og framhaldsnám. Til grunnnáms telst einnig fornám, þ.e. samþætt byrjendanám, sniðið að aldri og þroska ungra barna. Þessi áfangaskipting er óháð uppbyggingu almenna skólakerfisins. Engu að síður má finna þar nokkra samsvörun. Þannig samsvarar grunnnám u.þ.b. neðri bekkjum grunnskóla, miðnám efri bekkjum og framhaldsnám svarar til náms á framhaldsskólastigi, þ.e. að háskólastigi. Slík viðmiðun er þó engan veginn einhlít þar sem nemendur hefja tónlistarnám á ýmsum aldri og námshraði getur verið mismunandi. Lok náms í tónlistarskólum er því ekki unnt að binda við tiltekinn aldur. Lengd námsáfanga miðast m.a. við kennslustundafjölda samkvæmt 1. grein laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985, með síðari breytingum, sbr. einnig ábendingar í viðauka á bls. 63-65 í sérprentun aðalnámskrár.

Áfangar og próf

Hverjum megináfanga lýkur með áfangaprófum, þ.e. grunnprófi, miðprófi og framhaldsprófi, annars vegar í hljóðfæraleik og hins vegar í tónfræðagreinum. Jafnframt er heimilt að skipta námsferlinu í smærri áfanga eða stig.

Háskólanám
Framhaldspróf
Framhaldsnám (VI.-VII. stig)
Miðpróf
Miðnám (IV.-V. stig)
Grunnpróf
Grunnnám (I.-III. stig)

Áfangaprófum er ætlað að tryggja ákveðnar lágmarkskröfur í námi, festu og aðhald. Ljúka þarf báðum hlutum hvers áfangaprófs áður en heimilt er að þreyta það næsta. Til að ljúka framhaldsprófi þarf nemandi auk þess að halda sjálfstæða tónleika.

Námstími innan hvers áfanga getur verið breytilegur og ræðst hann meðal annars af aldri, þroska, ástundun og framförum. Miðað er við að flestir nemendur, sem hefja hljóðfæranám 8-9 ára, ljúki grunnnámi á þremur árum. Gera má ráð fyrir að eldri nemendur geti farið hraðar yfir. Í mið- og framhaldsnámi eykst umfang námsins og sá tími, sem tekur að ljúka áföngunum, lengist að jafnaði. Lok framhaldsnáms miðast við að nemendur séu undir það búnir að takast á við tónlistarnám á háskólastigi.

Tónlistarskólum er heimilt að skipta áföngunum niður í stig þannig að grunnnám nái yfir fornám og I.-III. stig, miðnám IV.-V. stig og framhaldsnám VI.-VII. stig. Skólum er í sjálfsvald sett hvort nemendur þeirra taka stigspróf á milli áfangaprófa en áfangapróf skulu hins vegar koma í stað stigsprófa við lok viðkomandi áfanga, sjá nánar á bls. 45 í sérprentun aðalnámskrár.

Samsetning, framkvæmd og prófdæming stigsprófa er alfarið ákvörðun og á ábyrgð þeirra skóla sem kjósa að halda þau enda er ekki fjallað um stig og stigspróf í greinanámskrám. Séu tekin stigspróf má gera ráð fyrir að nemendur í grunnnámi ljúki um það bil einu stigi á ári en þegar ofar dragi lengist námstíminn á milli stiga.

GREINANÁMSKRÁR

Greinanámskrár tónlistarskóla eru vegvísir fyrir nemendur og kennara. Námskránum er ætlað að tryggja fjölbreytni en jafnframt að stuðla að samræmingu þeirra námsþátta sem aðalnámskrá tekur til, bæði innan einstakra skóla og á milli skóla.

Uppbygging greinanámskráa

Greinanámskrár miðast við þá skipan tónlistarnáms sem gerð var grein fyrir á bls. 17-18 í sérprentun aðalnámskrár. Greinanámskrár í hljóðfæraleik eru gefnar út í sjö heftum eftir hljóðfærafjölskyldum auk námskrár fyrir tónfræðagreinar og námskrár í rytmískri tónlist.

Hljóðfæraleikur

Í námskrám fyrir einstök hljóðfæri er gerð grein fyrir helstu markmiðum og námskröfum í hverjum námsáfanga. Í námskránum eru einnig listar með viðfangsefnum í grunnnámi, miðnámi og framhaldsnámi. Þessum listum er hvorki ætlað að vera tæmandi né bindandi, heldur eiga þeir að vera til viðmiðunar fyrir nemendur og kennara. Notkun

námsefnislista stuðlar að samræmingu náms en þeir geta einnig nýst vel við að auka fjölbreytni í skólastarfi. Þá getur samanburður við slíka lista auðveldað flokkun annars námsefnis.

Í greinanámskrám eru birt dæmi um prófverkefni á áfangaprófum. Dæmin eru valin úr þekktum tónbókmenntum hljóðfæranna og er þeim ætlað að skilgreina þyngdarstig viðkomandi prófa.

Í hverri greinanámskrá eru birtir listar með samleiksefni. Auk þess er í lok hverrar námskrár skrá yfir gagnlegar bækur varðandi hljóðfærið.

Tónfræðagreinar

Í námskrá í tónfræðagreinum eru skilgreind markmið, inntak náms og námskröfur í grunnnámi, miðnámi og framhaldsnámi. Gerð er grein fyrir samþættingu tónfræðagreina, tengslum þeirra við hljóðfæranám og aðgreiningu í einstakar greinar þegar líður á námsferilinn. Einnig eru í námskránni ákvæði um skipulag og uppbyggingu námsins, auk umfjöllunar um námsmat og próf.

Rytmísk tónlist

Rytmísk tónlist er samheiti yfir djass, rokk og aðrar stíltegundir af afrísk-amerískum uppruna. Nám í rytmískri tónlist hefur nokkra sérstöðu innan tónlistarskóla, einkum vegna þess að um sérhæft nám er að ræða í hljóðfæraleik, tónfræðagreinum og samleik. Uppbygging námsins er þó svipuð öðru hljóðfæranámi og námskröfur sambærilegar en viðfangsefni eru að verulegu leyti frábrugðin þeim sem fengist er við í öðru tónlistarnámi.

Í greinanámskrá í rytmískri tónlist er m. a. umfjöllun um undirstöðuþekkingu og færni nemenda, markmið og námsmat. Í námskránni er einnig fjallað um þá þætti hljóðfæranáms sem sameiginlegir eru fyrir öll hljóðfæri innan námsbrautar í rytmískri tónlist, svo sem tónstiga og verk, en að öðru leyti skulu greinanámskrár í hljóðfæraleik fyrir viðkomandi hljóðfæri hafðar til hliðsjónar við kennslu.

Í námskrá í rytmískri tónlist er enn fremur sérstök umfjöllun um tónfræðagreinar og samspil í rytmísku námi auk sérstakra kafla um nám á rafgítar, bassa, hljómborð og í söng. Í þessum köflum er m.a. að finna útfærslur á sameiginlegum námskröfum, einkum varðandi tónstiga og hljóma. Fjallað er um nám á trommusett í slagverksnámskrá.

SKÓLANÁMSKRÁR

Mikilvægt er að allir tónlistarskólar skilgreini starfssvið sitt og markmið í skólanámskrám og kynni þær fyrir nemendum og foreldrum/forráðamönnum þeirra.

Grundvöllur og hlutverk skólanámskráa

Hlutverk skólanámskrár er að stuðla að árangursríku skólastarfi með því að veita upplýsingar og yfirsýn, auðvelda endurmat áætlana og tryggja sem farsælast tónlistaruppeldi.

Við gerð skólanámskráa er tónlistarskólum ætlað að taka mið af stefnumörkun og markmiðum aðalnámskrár tónlistarskóla, ásamt því að sinna staðbundnum og sérhæfðum markmiðum. Skólanámskrár verða því að taka mið af aðstæðum á hverjum stað og hafa skólastjórnendur og kennarar þannig nokkurt svigrúm í skólastarfinu.

Hlutverk og meginmarkmið tónlistarskóla eru skilgreind á bls. 13-16 í sérprentun aðalnámskrár. Leiðir að markmiðunum geta verið margar og kennsluaðferðir fjölbreytilegar. Það er því hlutverk skólastjórnenda og kennara, gjarnan í samráði við foreldra/forráðamenn og nemendur, að ákvarða hverjum þessara markmiða unnt sé að ná og hvaða leiðir verði valdar.

Í greinanámskrám eru skilgreind markmið og lýst lágmarkskröfum sem gerðar eru til nemenda við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms. Í skólanámskrá skal koma fram

hvernig skólinn hyggst skipuleggja nám og kennslu til að tryggja að nemendur standist þessar kröfur.

Uppbygging skólanámskráa

Skólanámskrá er í senn starfsáætlun viðkomandi skóla, upplýsingarit og lýsing á því sem gera á í skólanum. Skólanámskrá byggist á aðalnámskrá tónlistarskóla og skal jafnframt vera útfærsla á henni miðað við aðstæður og sérkenni hvers skóla.

Helstu efnisflokkar skólanámskrár skulu vera þessir:

Yfirlit yfir námsframboð skólans, þar með talið nám sem einstakir tónlistarskólar kunna að bjóða fram umfram það sem krafist er samkvæmt aðalnámskrá.

Markmið og inntak, annars vegar nánari útfærsla á markmiðum aðalnámskrár og aðlögun að aðstæðum, hins vegar staðbundin markmið og útfærsla á þeim.

Skipulag og kennsluhættir, svo sem upplýsingar um starfsáætlanir, kennara og kennslugreinar, stjórn skólans, starfstíma, tónleikahald og próf.

Námsmat, útskýringar á hvers konar námsmat er notað, hvers konar vitnisburður er gefinn og á hvaða grunni hann byggist.

Aðrar upplýsingar, svo sem um aðbúnað og aðstöðu í skólanum, skrifstofutíma, samskipti við heimili, samvinnu í skólastarfi, sérstök viðfangsefni og skólareglur.

Skólanámskrár þarf að endurskoða reglulega. Fari slík endurskoðun ekki fram árlega má benda á að nota smárit til að koma á framfæri breytilegum árvissum upplýsingum, t.d. um starfstíma skólans, tónleika og próf.

KENNSLA OG KENNSLUHÆTTIR

Kennsla beinist að því að hjálpa nemendum að öðlast þekkingu og skilning, að móta sér skoðanir og viðhorf og ná leikni á tilteknum sviðum. Kennsla miðar að því að nemendur nái þeim markmiðum sem að er stefnt.

Í skólastarfi á að ríkja fjölbreytni í vinnubrögðum og kennsluaðferðum. Kennarar bera faglega ábyrgð á því að velja heppilegustu og árangursríkustu leiðirnar til að ná markmiðum aðalnámskrár og skólanámskrár. Við val á kennsluaðferðum og vinnubrögðum verður að taka tillit til markmiða sem stefnt er að, aldurs, þroska og getu nemenda sem í hlut eiga hverju sinni og eðlis viðfangsefnisins. Vönduð kennsla, sem lagar sig að markmiðum og nemendum, eykur líkur á árangri.

Kennsluaðferðir og vinnubrögð í skólum verða að þjóna þeim markmiðum sem stefnt er að hverju sinni. Markmið tónlistarskóla eru margvísleg, allt frá markmiðum, sem varða afmarkaða þætti kunnáttu, leikni og viðhorfa, til langtímamarkmiða. Val á kennsluaðferðum og skipulag skólastarfs verður að miðast við að nemendur fái sem best tækifæri til náms og þroska. Kennslan verður að taka mið af þörfum og reynslu einstakra nemenda og efla með þeim námfýsi og vinnugleði. Kennsluaðferðir mega ekki mismuna nemendum eftir kynferði, búsetu, uppruna, litarhætti, fötlun, trúarbrögðum eða félagslegri stöðu.

Fagleg þekking tónlistarkennara, bæði í hljóðfæra- og tónfræðagreinum, er afar þýðingarmikil sem og hæfni þeirra til að velja kennsluaðferðir og áhugaverð viðfangsefni til notkunar í skólanum og til heimanáms. Þetta getur ráðið miklu um hvernig til tekst við að vekja og viðhalda áhuga nemenda á tónlistarnámi. Einnig getur samskiptahæfni og viðmót kennarans haft úrslitaáhrif á áhuga og framfarir nemandans. Tónlistarnám er valfrjálst nám

og hvatning er nemendum mikilvæg, bæði frá kennurum og foreldrum/forráðamönnum. Síðast en ekki síst geta þessir aðilar haft mótandi áhrif á viðhorf nemenda til námsins, skólans og tónlistar almennt.

ÞÆTTIR Í HLJÓÐFÆRA- OG TÓNFRÆÐANÁMI

Meginviðfangsefni tónlistarskóla er nám og kennsla í hljóðfæraleik, einsöng og tónfræðum. Í aðalnámskrá tónlistarskóla er kveðið á um að við lok tiltekinna námsáfanga þurfi nemendur að uppfylla ákveðnar samræmdar kröfur um hæfni í þessum greinum. Jafnframt er lögð áhersla á fjölbreytni í starfi tónlistarskóla og að tekið sé tillit til margbreytilegra áhugasviða nemenda, getu þeirra og þroska.

Hljóðfæranám

Í hljóðfærakennslu skal lögð áhersla á fjölbreytni þar sem tekið er tillit til væntinga og þarfa nemenda. Nauðsynlegt er að nemendur fái tækifæri til að tjá sig á margvíslegan hátt. Þátttaka í samleik og samsöng er mjög lærdómsrík og gæta þarf þess að sem flestum nemendum gefist kostur á slíku starfi. Einnig er reglulegur flutningur tónlistar á tónleikum mikilvæg reynsla fyrir nemendur.

Þættir í hljóðfæranámi eru margbreytilegir og verkefnaval mismunandi eftir hljóðfærum. Þá eru tónbókmenntir einstakra hljóðfæra og kennsluefni breytilegt að eðli og umfangi. Eigi að síður má skipta öllu hljóðfæranámi í samsvarandi þætti og verður hér á eftir farið nokkrum orðum um þá helstu.

Tónverk

Kennarar velja verkefni í hljóðfæranámi í samráði við nemendur. Þess skal gæta að viðfangsefni séu fjölbreytt og nemendur kynnist ýmsum stíltegundum tónlistar. Auk margs konar verkefna sem nemendur æfa til fulls er æskilegt að þeir kynnist fleiri tónverkum innan hvers áfanga. Mikilvægt er að yfirferð verkefna í hverjum námsáfanga sé viðunandi áður en hugað er að áfangaprófi.

Æfingar

Góðar æfingar (etýður) stuðla að markvissri uppbyggingu hljóðfæratækni en taka auk þess á túlkunaratriðum, svo sem hendingamótun, styrk og blæbrigðum. Velja skal hæfilega krefjandi æfingar miðað við getu nemandans.

Tónstigar og hljómar

Fjölmörg atriði þjálfast með markvissri æfingu tónstiga, t.d. tækni, tónmyndun, inntónun og tónsvið.

Í greinanámskrám í hljóðfæraleik eru tilgreindir þeir tónstigar og hljómar sem nemendur skulu tileinka sér í hverjum áfanga námsins á viðkomandi hljóðfæri. Einnig eru þar ákvæði um hraða og leikmáta tónstiga og hljóma.

Utanbókarnám

Með því að læra tónlist utanbókar kynnast nemendur viðfangsefnum sínum á nýjan hátt. Nemendur skulu þjálfast jafnt og þétt í að leika verkefni utanbókar og njóta til þess leiðsagnar kennara. Mælt er með því að nemendur læri tónstiga utanbókar frá upphafi náms.

Óundirbúinn nótnalestur

Markviss þjálfun í nótnalestri er mikilvægt grundvallaratriði í tónlistarnámi, m.a. til að nemendur geti greiðlega tileinkað sér tónlist og tekið þátt í samspili. Mikilvægt er að

nemendur læri að góður nótnalestur felur einnig í sér skilning og túlkun ýmissa leiðbeinandi orða og tákna.

Æfa skal óundirbúinn nótnalestur reglubundið í kennslustundum og heimanámi. Til þess skal velja efni eftir getu hvers og eins. Miða má við verkefni sambærileg þeim sem nemendur hafa fengist við í hljóðfæranámi einu til þremur árum áður. Á sama hátt skal þjálfa nemendur í tónflutningi ef kröfur þar að lútandi eru gerðar í viðkomandi greinanámskrá.

Skapandi starf

Allir nemendur í hljóðfæranámi skulu fá tækifæri og örvun til ýmiss konar tónsköpunar sér til ánægju og aukins þroska. Sérstök áhersla er lögð á að allir nemendur í grunnnámi taki virkan þátt í skapandi starfi.

Í mið- og framhaldsnámi velja nemendur hvort og hve mikið þeir sinna þessum þætti. Til að þetta sé hægt þarf að bjóða áhugasömum nemendum sérstakar kennslustundir og samleik þar sem á ýmsan hátt er unnið með tónsköpun og spuna, einkum þegar áleiðis miðar í tónlistarnáminu. Samþætt nám, þ.e. að flétta saman fræðilega kennslu og samleik, getur einnig verið æskilegur kostur í skapandi starfi.

Skapandi starf í hljóðfæranámi getur m.a. falist í eigin tónsmíðum og flutningi þeirra, spuna út frá gefnu upphafi, svo sem laglínuhendingu, eða snarstefjun við gefið hljómferli eða lag. Starf af þessu tagi þroskar hug og hönd, eykur skilning á innri gerð tónlistar og býður auk þess upp á fjölbreytilega notkun efnis sem nemendur hafa þegar lært, svo sem tónstiga og hljóma.

Tölvur og fleiri tækninýjungar síðustu áratuga gegna vaxandi hlutverki í tónsköpun samtímans. Rétt er að nemendur tónlistarskóla eigi þess kost að kynnast tölvutækni í þessum tilgangi og nýta sér hana, meðal annars við eigin tónsköpun. Nánar er fjallað um skapandi starf í viðauka á bls. 67-68 í sérprentun aðalnámskrár.

Leikur eftir eyra

Fátt þroskar tóneyra meira en að leika eftir eyra. Mikilvægt er að nemendur fái örvun og leiðbeiningu í að leika lög á þennan hátt, t.d. þekkt lög eftir minni eða lög lærð af hljóðritunum. Þessi þáttur námsins miðar meðal annars að því að nemendur verði hæfari til sjálfstæðrar tónlistariðkunar og að þeir geti leikið undirbúningslítið við ýmsar aðstæður.

Heildarsvipur

Hluti tónlistarnáms felst í því að læra að flytja tónlist á öruggan og sannfærandi máta, undirbúa og setja saman efnisskrá. Jafnframt er nauðsynlegt að leiðbeina nemendum um örugga og viðeigandi framkomu, ekki síst á tónleikum og prófum. Þjálfa þarf nemendur reglulega í öllum þessum atriðum. Markviss kennsla á þessu sviði nýtist öllum nemendum síðar, hvort sem þeir verða tónlistarmenn eða hasla sér völl á öðrum sviðum.

Tónfræðanám

Í aðalnámskrá eru fleirtöluorðin tónfræði og tónfræðagreinar notuð sem samheiti fyrir ýmsar greinar, svo sem tónfræði, hljómfræði, tónheyrn, tónlistarsögu, formfræði og kontrapunkt. Tölvunám tengt tónlist telst einnig til tónfræðanáms, hvort heldur tölvan er notuð til tónsköpunar, nótnaritunar, sem tóngjafi eða upptökutæki. Um tölvur í tónfræðanámi er nánar fjallað í tónfræðanámskrá.

Í samþættu tónfræðanámi fléttast þessar greinar með ýmsum hætti saman við margvíslega virkniþætti, svo sem hljóðfæraleik, söng, hreyfingu, lestur, ritun, hlustun, greiningu og sköpun. Nauðsynlegt er að tónfræðanám tengist tónlist af ýmsu tagi við hæfi hvers

aldurshóps, ekki síst þeirri tónlist sem nemendur fást við í hljóðfæranámi eða kynnast með öðrum hætti. Enn fremur er æskilegt að taka mið af tónlistarlífi á hverjum stað og hverjum tíma.

Tónfræðanám fer að jafnaði fram samhliða hljóðfæranámi. Gert er ráð fyrir samþættri kennslu tónfræðagreina í grunn- og miðnámi en í framhaldsnámi hafa skólar frjálsar hendur um hvort tónfræðagreinar eru kenndar samþættar eða aðskildar. Um inntak og námsþætti er nánar fjallað í tónfræðanámskrá.

Nauðsynlegt er að nemendur í rytmísku námi stundi sérhæft nám í tónfræðagreinum. Inntak og námsþættir tónfræða í rytmísku námi eru skilgreindir í námskrá í rytmískri tónlist.

Tengsl tónfræða- og hljóðfæranáms

Nauðsynlegt er að góð tengsl séu á milli tónfræða- og hljóðfæranáms þannig að námið verði heildstætt og nýtist nemendum sem best. Gert er ráð fyrir að tónfræðanám fari alla jafna fram í hóptímum. Jafnframt á tónfræðanám að vera samofið allri hljóðfærakennslu og í nánum tengslum við þau viðfangsefni sem fengist er við í hljóðfæranáminu hverju sinni. Einnig er sjálfsagt að nýta hljóðfæri nemenda í tónfræðakennslunni. Mikilvægt er að skipulag og markviss samvinna kennara tryggi skilning nemenda á tengslum hljóðfæraleiks og tónfræðagreina.

Samleikur og samsöngur

Samleikur og samsöngur er veigamikill hluti tónlistarnáms og mikilsverður vettvangur til að þjálfa nemendur enn frekar, víkka sjóndeildarhring, þroska tónlistarsmekk og auka þekkingu nemenda á fjölbreytilegum tónbókmenntum umfram það sem unnt er í annarri kennslu innan skólans. Samleikur og samsöngur hefur ótvírætt félagslegt gildi, eflir samkennd og tillitssemi, þroskar eiginleika til samskipta og samstarfs, jafnframt því að styrkja ábyrgðartilfinningu og sjálfsvitund. Tónlistariðkun í hópstarfi og ánægja af slíku samstarfi er jafnframt hvatning fyrir hvern og einn til framfara í tónlistarnáminu.

Mikilvægt er að nemendum gefist kostur á þátttöku í fjölbreyttum samleik og samsöng, bæði í minni og stærri hópum, svo sem kammerhópum af ýmsum stærðum, hljómsveitum, stórsveitum, kórum, popp-, rokk- og djasshljómsveitum.

NÁMSMAT OG PRÓF

Í næstu þremur köflum er fjallað um námsmat í tónlistarskólum. Í þessum kafla eru almennar ábendingar um námsmat. Í næsta kafla er gerð grein fyrir áfangaprófum í tónlistargreinum og í þar næsta er fjallað um stigspróf sem tónlistarskólar hafa frjálsar hendur um að leggja fyrir nemendur.

Námsmat er öll viðleitni til að afla sem öruggastrar vitneskju um árangur skólastarfs og hvernig nemendum hefur tekist að ná settum markmiðum. Megintilgangur námsmats er að bæta nám og kennslu. Í því felst ekki síst að afla upplýsinga sem hjálpa nemendum við námið, örva þá og hvetja.

Námsmat á meðal annars að veita nemendum, foreldrum/forráðamönnum þeirra og kennurum upplýsingar um námsgengi nemenda, einkum frammistöðu, framfarir, ástundun og sókn að settum markmiðum. Þá þarf námsmat að gefa vísbendingar um það hvort námsmarkmið hafi verið raunhæf og kennsluaðferðir við hæfi. Enn fremur er mikilvægt að af námsmati sé unnt að draga ályktanir um það hvort skólastarfið sé í samræmi við námskrár og yfirlýst markmið skólans.

Almennt um námsmat

Mikilvægt er að mat á árangri kennslu og framvindu náms sé fastur liður í skólastarfi. Með því að meta stöðu nemenda í upphafi námstímabils má meðal annars fá gagnlegar upplýsingar sem auðvelda skipulag kennslu og stuðla að markvissu námi.

Mat á námi verður að vera óhlutdrægt, heiðarlegt og sanngjarnt. Reglulega þarf að meta alla þætti námsins, svo sem áhuga, virkni, skilning, þekkingu og leikni, í samræmi við vægi þeirra í náminu. Markmið tónlistarnáms eru margvísleg og hægt að fara ýmsar leiðir til að ná þeim. Því er nauðsynlegt að matsaðferðir séu fjölbreytilegar og í samræmi við eðli settra markmiða.

Skólastjóri og kennarar bera ábyrgð á námsmati innan hvers skóla, bæði einstökum þáttum þess og þeim aðferðum sem beitt er.

Suma námsþætti hentar að meta með prófum. Niðurstöður prófa veita upplýsingar um það hvernig nemendum hefur tekist að leysa tiltekin viðfangsefni á ákveðnum tíma samkvæmt markmiðum og skilgreindum kröfum námskrár. Annars konar aðferðir kunna að henta betur þegar meta þarf aðra þætti námsins. Til að veita upplýsingar um langtímaframfarir getur verið heppilegt að nota umsagnir eða dagbók um námsframvindu nemenda. Vel hentar einnig að nota gátlista,[5] umsagnir og aðrar huglægar aðferðir þegar meta á skapandi vinnu nemenda, þátttöku í samleik og samsöng, framkomu á tónleikum, yfirferð viðfangsefna og fjölbreytni í verkefnavali. Við námsmat má jafnframt beita ýmiss konar tækjabúnaði. Til dæmis má nefna hljóð- og myndupptökur sem gagnlegar eru við margs konar námsmat. Þær má meðal annars nota til að safna upplýsingum um virkni og samvinnu nemenda, leikni þeirra, skilning og afrakstur skapandi starfs. Upptökur geta auk þess nýst vel við sjálfsmat nemenda. Um meðferð þess efnis, sem þannig er safnað, gilda sömu reglur og um önnur námsmatsgögn, þar á meðal þau lög er á hverjum tíma gilda um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga og þær reglur sem settar eru með stoð í þeim lögum.

Formlegt mat á námsárangri fer fram með prófum. Annars vegar eru áfangapróf og lúta þau ákveðnum reglum, sjá nánar bls. 33-44 í sérprentun aðalnámskrár. Hins vegar eru próf sem skólar hafa frjálsar hendur um, svo sem stigspróf, sjá nánar bls. 45-46 í sérprentun aðalnámskrár, könnunarpróf og vorpróf.

Sjálfsmat nemenda, sem byggist á gagnrýninni hlustun og þekkingu, er nauðsynlegur hluti af vinnuferli í öllu tónlistarnámi. Einnig geta samræður milli nemenda og kennara um einstök verkefni eða námið í heild flokkast undir námsmat.

Starfsmönnum tónlistarskóla ber að gera nemendum og foreldrum/forráðamönnum vandlega grein fyrir því mati sem fram fer í skólanum eigi sjaldnar en árlega.

Óski nemandi eða foreldri/forráðamaður eftir skriflegri umsögn um stöðu nemanda í námi er tónlistarskólum skylt að verða við slíkri beiðni.

Umsagnir og annan vitnisburð[6] þarf að setja fram á skýran og ótvíræðan hátt þannig að ekki fari á milli mála við hvað er átt. Ef vitnisburður er gefinn með tölum er nauðsynlegt að útskýra hvað þær merkja og hvernig þær eru fengnar. Sama á við ef notaðir eru bókstafir.

Skólum er frjálst að ákveða með hvaða hætti niðurstöður námsmats eru birtar nemendum og foreldrum/forráðamönnum þeirra. Æskilegt er að samræma framsetningu vitnisburðar innan hvers skóla.

Flytjist nemandi milli skóla er það á ábyrgð viðtökuskóla að meta stöðu hans í námi. Þetta á við um nemendur sem ekki hafa lokið áfangaprófi eða eru staddir milli áfangaprófa í námi sínu.

---

[5] Atriðalisti þar sem skráð er hvort nemandi hafi náð tökum á tilteknum þáttum í náminu. Á gátlista með matskvarða skráir kennari mat sitt á ákveðnum eiginleikum út frá fyrir fram gefnum viðmiðunum.

[6] Átt er við einkunn í víðasta skilningi, t.d. í formi talna, bókstafa eða orða.

ÁFANGAPRÓF

Við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms skulu nemendur þreyta áfangapróf, annars vegar í hljóðfæraleik og hins vegar í tónfræðagreinum. Ekki er nauðsynlegt að nemendur ljúki báðum hlutum áfangaprófs á sama ári en nemandi getur ekki þreytt miðpróf fyrr en grunnprófi er að fullu lokið. Sömuleiðis þarf að ljúka báðum hlutum miðprófs áður en framhaldspróf er tekið. Til að ljúka framhaldsprófi þarf nemandi að halda sjálfstæða tónleika innan eða utan skólans, auk þess að standast próf í hljóðfæraleik og tónfræðagreinum.

Skipulag og tilgangur

Tilgangur áfangaprófa er fjölþættur. Prófunum er ætlað að skera úr um hvort og að hve miklu leyti nemendur uppfylla ákveðnar samræmdar kröfur um hæfni. Þeim er einnig ætlað að afla upplýsinga um nám og kennslu á vissum sviðum innan tónlistarskóla, meta frammistöðu nemenda í samræmi við markmið og kröfur aðalnámskrár og gera nemendum grein fyrir eigin frammistöðu í hverjum prófþætti. Enn fremur eru prófin lokapróf úr viðkomandi áfanga innan tónlistarskólans.

Áfangapróf í hljóðfæraleik geta farið fram hvenær sem er skólaársins. Gert er ráð fyrir að nemendur þreyti próf þar sem þeir stunda nám en skólum er þó heimilt að sameinast um prófstað eða prófstaði sé það hagkvæmara.

Samræming mats og prófdæming

Til að tryggja samræmi, hlutlaust mat og þar með sem áreiðanlegastar niðurstöður á áfangaprófum í hljóðfæraleik skulu utanaðkomandi prófdómarar dæma prófin.[7] Miðað er við að á grunnprófi geti sami prófdómari dæmt próf á öll hljóðfæri. Á miðprófi dæma prófdómarar einungis próf innan síns hljóðfæraflokks. Gert er ráð fyrir eftirfarandi flokkun hljóðfæra: a) Tréblásturshljóðfæri, b) málmblásturshljóðfæri, c) strokhljóðfæri, d) hljómborðshljóðfæri, þ.m.t. harmonika, e) rytmísk hljóðfæri, þ.e. öll hljóðfæri sem kennt er á í rytmísku námi, þ.m.t. rafgítar, bassi, hljómborð og söngur, f) gítar, g) harpa, h) einsöngur, i) ásláttarhljóðfæri. Prófdómarar á framhaldsprófi skulu hins vegar vera sérfræðingar á viðkomandi hljóðfæri.

Einkunnagjöf og lágmarkseinkunn

Á áfangaprófum í hljóðfæraleik skal bæði gefa skriflegar umsagnir um hvern prófþátt og einkunn í tölustöfum (einingum).[8] Frammistaða nemanda í sérhverjum prófþætti er metin til eininga allt að tilgreindu hámarki. Samanlagður hámarkseiningafjöldi allra prófþátta á hverju prófi er 100 einingar og skal gefið í heilum einingum. Einkunn er reiknuð á þann hátt að deilt er í heildareiningafjölda með 10. Nota skal hundrað eininga kvarða og tilgreina einkunn með tölunum 1 til 10 og einum aukastaf, t.d. gefa 79 einingar einkunnina 7,9. Gerð er grein fyrir vægi prófþátta í umfjöllun um einstök áfangapróf á bls. 37-42 í sérprentun aðalnámskrár. Til að standast áfangapróf þarf nemandi að ná samtals 60 einingum í hljóðfæraleik, sem samsvarar lágmarkseinkunn 6,0, og jafnframt að hljóta sömu lágmarkseinkunn í tónfræðagreinum. Sjá nánar á bls. 37-41 í sérprentun aðalnámskrár.

---

[7] Frekari útfærsla á samræmingu mats og prófdæmingu er í höndum nefndar á vegum tónlistarskóla, rekstraraðila þeirra og menntamálaráðuneytis.

[8] Í tónlistarskólum er hugtakið einingar notað við mat á frammistöðu nemenda og útreikninga einkunna á hljóðfæraprófum.

Prófskírteini

Prófskírteini, sem notuð eru á áfangaprófum, eru tvenns konar. Annars vegar eru vitnisburðarblöð þar sem fram koma einkunnir og umsagnir fyrir viðkomandi prófhluta og hins vegar áfangaprófsskírteini án einkunna og umsagna. Vitnisburðarblöð skulu afhent nemanda að loknum hverjum prófhluta. Áfangaprófsskírteini eru afhent þegar nemandi hefur lokið áfangaprófi að öllu leyti.

Lengd prófa

Til að tryggja að próftími fari ekki fram úr hófi eru sett viðmið um hámarkslengd áfangaprófa. Miða skal við að heildarpróftími á grunnprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 30 mínútur, próftími á miðprófi ekki fram yfir 45 mínútur og framhaldspróf taki ekki lengri tíma en eina klukkustund. Í öllum tilfellum er átt við heildarpróftíma og gert ráð fyrir að allir prófþættir, þar með talinn flutningur tónstiga og hljóma, valþáttur og óundirbúinn nótnalestur, ásamt eðlilegum hvíldartíma milli prófþátta, rúmist innan gefinna tímamarka.

Almennar prófreglur — hljóðfæra- og tónfræðapróf

1. Kennarar bera faglega ábyrgð á undirbúningi nemenda og á því að meta hvenær þeir eru tilbúnir til að þreyta áfangapróf í hljóðfæraleik og tónfræðum.

2. Það ræðst eingöngu af heildareinkunn allra prófþátta í hljóðfæraleik og tónfræðum hvort nemandi stenst próf eða ekki. Til að standast áfangapróf þarf nemandi að ná samtals 60 einingum í hljóðfæraleik, sem samsvarar lágmarkseinkunn 6,0, og jafnframt að hljóta sömu lágmarkseinkunn í tónfræðagreinum.[9)]

3. Kennurum ber að útskýra fyrir nemendum og foreldrum/forráðamönnum hvað niðurstöður hljóðfæra- og tónfræðaprófa merkja.

4. Komi til ágreinings um einkunnagjöf eiga nemandi og foreldri/forráðamaður rétt á að fá ítarlegar útskýringar á forsendum og niðurstöðum mats, bæði í hljóðfæra- og tónfræðaprófum.

Prófreglur - hljóðfærapróf

1. Við val prófverkefna skal kennari gæta þess að lengd prófsins sé í samræmi við tímamörk aðalnámskrár. Miðað er við að prófverkefni séu leikin til enda.
2. Kennari skal gæta þess að þyngd prófverkefna sé í samræmi við kröfur námskrár.
3. Fylgja skal fyrirmælum námskrár um fjölda, inntak og umfang prófþátta. Þannig getur t.d. eitt langt verk ekki komið í stað tveggja styttri og einstakir kaflar sama tónverks ekki talist aðskildir prófþættir.
4. Fylgja skal fyrirmælum námskrár varðandi tónstiga og hljóma sem undirbúnir skulu fyrir hvert áfangapróf. Á prófi velur prófdómari hvaða tónstigar og hljómar eru leiknir.
5. Nemandi ræður röð prófverkefna.
6. Áfangapróf skulu einungis dæmd af utanaðkomandi prófdómurum.
7. Gæta skal þess að sami prófdómari dæmi ekki mörg ár í röð í sama skóla.
8. Kennari skal leggja verkefnalista prófsins fyrir prófdómara fyrir upphaf prófs. Próf fer því aðeins fram að verkefni uppfylli kröfur viðeigandi námskrár samkvæmt mati og staðfestingu prófdómara.
9. Prófdómari er ábyrgur fyrir því að nemandi fái hæfilegt prófverkefni í óundirbúnum nótnalestri.

[9)] Til að standast framhaldspróf í tónfræðagreinum þarf lágmarkseinkunnina 6,0 í hverri grein, sjá nánar í námskrá tónfræðagreina.

10. Kennara er heimilt að vera viðstaddur áfangapróf, enda hafi hann ekki áhrif á niðurstöður prófdómara.
11. Prófdómari dæmir frammistöðu nemandans á prófi án tillits til hugsanlegra skýringa eða athugasemda.
12. Prófdómara ber að gera nemendum grein fyrir mati sínu á hverjum þætti prófsins með skriflegri umsögn og tölum, bæði hvað vel var gert og hvað betur hefði mátt fara.
13. Prófdómari skal vera viðstaddur framhaldsprófstónleika og gefa skriflega umsögn um frammistöðu nemandans. Sé þess nokkur kostur skal það vera sami prófdómari og dæmdi framhaldspróf viðkomandi nemanda.

Nánari prófreglur um tónfræðapróf er að finna í tónfræðanámskrá.

Grunnpróf tónlistarskóla

Grunnpróf tónlistarskóla er tvíþætt: hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Til að standast prófið þarf 60 einingar af 100 mögulegum í hljóðfæraleik, þ.e. lágmarkseinkunn er 6,0. Sömu lágmarkseinkunn þarf í tónfræðagreinum. Ekki eru gerðar kröfur um lágmarksárangur í einstökum prófþáttum. Ekki þarf að ljúka báðum þáttum prófsins á sama árinu.

Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarprófтími á grunnprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 30 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1 eða æfingu samkvæmt prófþætti 2.

Prófþættir eru þessir:

1. **Þrjú ólík verk** (15 einingar hvert) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
2. **Æfing** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
3. **Tónstigar og hljómar** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
4. **Val** (10 einingar). Nemandi velji eitt eftirtalinna viðfangsefna:
   a) Spinni einradda út frá gefnu upphafi, hljómferli eða lagi, með eða án undirleiks.
   b) Leiki frumsamið verk eða eigin útsetningu.
   c) Hljómsetji stutta laglínu óundirbúið.
   d) Leiki stutt alþýðulag eða þjóðlag sem lært hefur verið eftir eyra. Söngnemendur skulu flytja lagið undirleikslaust.
5. **Óundirbúinn nótnalestur** (10 einingar).
6. **Heildarsvipur** (5 einingar).

Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla ekki algjörlega að þessum prófþáttum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

Tónfræðapróf

Prófkröfur á grunnprófi í tónfræðagreinum miðast við þekkingu og færni nemenda við lok grunnnáms.

Í tónfræðanámskrá er gerð nánari grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra og framkvæmd prófsins.

Miðpróf tónlistarskóla

Til að geta þreytt miðpróf tónlistarskóla þarf nemandi áður að hafa lokið grunnprófi að fullu. Miðprófið er tvíþætt: hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Til að standast prófið þarf 60 einingar af 100 mögulegum í hljóðfæraleik, þ.e. lágmarkseinkunn er 6,0. Sömu lágmarkseinkunn þarf í tónfræðagreinum. Ekki eru gerðar kröfur um lágmarksárangur í einstökum prófþáttum. Ekki þarf að ljúka báðum þáttum prófsins á sama árinu.

Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarpróftími á miðprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 45 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1 eða æfingu samkvæmt prófþætti 2.

Prófþættir eru þessir:

1. **Þrjú ólík verk** (15 einingar hvert) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
2. **Æfing** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
3. **Tónstigar og hljómar** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
4. **Val** (10 einingar). Nemandi velji eitt eftirtalinna viðfangsefna:
   a) Leiki verk að eigin vali af sambærilegri þyngd og önnur miðprófsverkefni.
   b) Spinni einradda út frá gefnu upphafi, hljómferli eða lagi með eða án undirleiks.
   c) Leiki frumsamið verk eða eigin útsetningu.
   d) Hljómsetji stutta laglínu óundirbúið.
5. **Óundirbúinn nótnalestur** (10 einingar).
6. **Heildarsvipur** (5 einingar).

Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla ekki algjörlega að þessum prófþáttum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

Tónfræðapróf

Prófkröfur á miðprófi í tónfræðagreinum miðast við þekkingu og færni nemenda við lok miðnáms. Í tónfræðanámskrá er gerð nánari grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra og framkvæmd prófsins.

Framhaldspróf tónlistarskóla

Framhaldspróf er lokapróf á námsferli í tónlistarskóla. Til að geta þreytt prófið þarf nemandi áður að hafa lokið miðprófi að fullu.

Framhaldspróf tónlistarskóla er þríþætt: hljóðfærapróf, tónfræðapróf og tónleikar. Til að standast prófið þarf 60 einingar af 100 mögulegum í hljóðfæraleik, þ.e. lágmarkseinkunn er 6,0. Sömu lágmarkseinkunn þarf í tónfræðagreinum. Ekki þarf að ljúka öllum þáttum prófsins á sama árinu en útskrift fer ekki fram fyrr en þeim er öllum lokið. Í vissum greinanámskrám er gert ráð fyrir að nemendur ljúki tilteknum námsáföngum á aukahljóðfæri áður en framhaldsprófi er lokið á aðalhljóðfæri.

Próf í hljóðfæraleik miðast annaðhvort við prófgerð I - hljómsveitarhljóðfæri eða prófgerð II - önnur hljóðfæri. Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla þó ekki algjörlega að þessum prófgerðum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarpróftími á framhaldsprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 60 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1 eða æfingu samkvæmt prófþætti 2.

Prófgerð I - hljómsveitarhljóðfæri

Prófþættir eru þessir:

1. **Þrjú ólík verk** (12 einingar hvert) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
2. **Æfing** (12 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
3. **Útdrættir úr hljómsveitarverkum** (12 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
4. **Tónstigar og hljómar** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
5. **Val** (10 einingar). Nemandi velji eitt eftirtalinna viðfangsefna:
   a) Leiki verk að eigin vali af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni.
   b) Leiki samleiksverk þar sem hann gegnir veigamiklu hlutverki.
   c) Leiki tónverk á annað hljóðfæri úr sömu fjölskyldu og aðalhljóðfæri ef kostur er gefinn á slíku í viðeigandi greinanámskrá.
6. **Óundirbúinn nótnalestur** (10 einingar).
7. **Heildarsvipur** (5 einingar).

Prófgerð II - önnur hljóðfæri

Prófþættir eru þessir:

1. **Þrjú ólík verk** (15 einingar hvert) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
2. **Æfing** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
3. **Tónstigar og hljómar** (15 einingar) í samræmi við kröfur greinanámskrár.
4. **Val** (10 einingar). Nemandi velji eitt eftirtalinna viðfangsefna:
   a) Leiki verk að eigin vali af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni.
   b) Leiki samleiksverk þar sem hann gegnir veigamiklu hlutverki.
   c) Leiki tónverk á annað hljóðfæri úr sömu fjölskyldu og aðalhljóðfæri ef kostur er gefinn á slíku í viðeigandi greinanámskrá.
5. **Óundirbúinn nótnalestur** (10 einingar).
6. **Heildarsvipur** (5 einingar).

Tónfræðapróf

Í tónfræðanámskrá er gerð grein fyrir þeim lágmarkskröfum sem nemendur þurfa að uppfylla til að ljúka framhaldsprófi í tónfræðagreinum. Einnig er gerð grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra, framkvæmd prófa og lágmarkseinkunn. Á framhaldsprófi skal gefið fyrir próf í einstökum tónfræðagreinum. Til að standast próf þarf lágmarkseinkunnina 6,0 í hverri grein.

Tónleikar

Að loknu framhaldsprófi í hljóðfæraleik skal nemandi leika 30-60 mínútna langa efnisskrá á tónleikum innan eða utan skólans. Fyrir frammistöðu á tónleikunum er gefin umsögn en ekki einkunn. Ekki er nauðsynlegt að halda tónleikana á sama skólaári og hljóðfæraprófið fer fram. Séu prófið og tónleikarnir haldnir á sama skólaári er heimilt að nota alla efnisskrá prófsins á tónleikunum. Fari tónleikar fram síðar skal að minnsta kosti helmingur efnisskrárinnar endurnýjaður.

Gæta þarf þess að efnisskrá sé fjölbreytt og vel saman sett.

Námslok

Til að ljúka framhaldsprófi tónlistarskóla þurfa nemendur að standast próf í hljóðfæraleik og tónfræðagreinum samkvæmt námskrám, jafnframt því að ljúka tónleikaþætti framhaldsprófsins.

Skýringar við einstaka prófþætti á áfangaprófum

Hér á eftir fara stuttar skýringar á prófþáttum á áfangaprófum sem hafa ber til hliðsjónar þegar áfangapróf er undirbúið.

Tónverk og æfingar

Velja skal verkefni á áfangaprófum með hliðsjón af viðeigandi greinanámskrá. Gæta skal þess að verkefnaval sé fjölbreytt og að nemendur leiki verk frá mismunandi tímabilum.

Tónstigar og hljómar

Í greinanámskrám er að finna ákvæði um hvaða tónstiga og hljóma nemendur skulu undirbúa fyrir hvert áfangapróf. Enn fremur eru í greinanámskrám fyrirmæli um tónsvið, hraða og annan leikmáta. Á prófi velur prófdómari hvaða tónstigar og hljómar eru leiknir. Prófkröfur varðandi leik tónstiga og hljóma eru ekki fyllilega samræmdar á milli hljóðfæraflokka, enda eðli og hefðir hljóðfæranna ólíkar.

Útdrættir úr hljómsveitarverkum

Geri greinanámskrá ráð fyrir að nemendur þjálfist í leik útdrátta úr hljómsveitarverkum skal prófa sérstaklega í þeim námsþætti á framhaldsprófi og miðast prófið þá við prófgerð I. Um er að ræða útdrætti úr hljómsveitarverkum þar sem viðkomandi hljóðfæri gegnir veigamiklu hlutverki. Undirbúa skal a.m.k. staði úr þremur tónverkum. Prófdómari velur hvað leikið er á prófinu.

Val - grunnpróf

Á grunnprófi er nemanda gefinn kostur á að velja eitt eftirtalinna viðfangsefna:

a) Nemandi spinni út frá gefnu upphafi, einföldu hljómferli eða lagi. Nemandi getur valið hvort hann spinnur með eða án undirleiks og er miðað við að hann hafi haft tækifæri til að undirbúa þennan prófþátt.
b) Nemandi flytji frumsamið verk eða eigin útsetningu. Þess er ekki krafist að nemandinn hafi skráð verkið. Heimilt er að leika frumsamið samleiksverk, að því tilskildu að höfundur gegni þar lykilhlutverki.
c) Nemandi hljómsetji stutta laglínu. Þetta á við um þá nemendur sem geta leikið hljóma á hljóðfæri sín.
d) Nemandi leiki stutt alþýðulag eða þjóðlag sem hann hefur lært eftir eyra. Miðað er við að tónsvið lagsins sé í samræmi við getu nemanda og námsstig og að lagið sé flutt einradda, með eða án undirleiks. Söngnemendum er þó skylt að flytja lagið án undirleiks.

Val - miðpróf

Á miðprófi er nemanda gefinn kostur á að velja eitt eftirtalinna viðfangsefna:

a) Nemandi leiki tónverk að eigin vali. Tónverkið skal vera af sambærilegri þyngd og önnur miðprófsverkefni. Þessi valþáttur er þannig sambærilegur einstökum liðum í prófþætti 1 og gefur möguleika á að nemandi sýni enn aukna stílræna breidd í tónlistarflutningi.

b) Nemandi spinni út frá gefnu upphafi, einföldu hljómferli eða lagi. Nemandi getur valið hvort hann spinnur með eða án undirleiks og er miðað við að hann hafi haft tækifæri til að undirbúa þennan prófþátt.
c) Nemandi flytji frumsamið verk eða eigin útsetningu. Þess er ekki krafist að nemandinn hafi skráð verkið. Heimilt er að leika frumsamið samleiksverk, að því tilskildu að höfundur gegni þar lykilhlutverki.
d) Nemandi hljómsetji stutta laglínu. Þetta á við um þá nemendur sem geta leikið hljóma á hljóðfæri sín.

Val - framhaldspróf

Á framhaldsprófi er nemanda gefinn kostur á að velja eitt eftirtalinna viðfangsefna:
a) Nemandi leiki tónverk að eigin vali af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni. Þessi valþáttur gefur möguleika á að nemandi sýni enn aukna stílræna breidd í tónlistarflutningi.
b) Nemandi leiki samleiksverk þar sem prófstaki gegnir lykilhlutverki. Miðað er við að samleiksverkið sé af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni.
c) Nemandi leiki tónverk á annað hljóðfæri úr sömu hljóðfærafjölskyldu og aðalhljóðfæri ef kostur er gefinn á slíku í viðeigandi greinanámskrá.

Óundirbúinn nótnalestur

Á áfangaprófi fær nemandi eina mínútu til að líta yfir lestrardæmið í hljóði og skal síðan flytja verkefnið einu sinni. Geri greinanámskrá viðkomandi hljóðfæris ráð fyrir tónflutningi á viðkomandi áfangaprófi skal hann prófaður undir þessum lið og gildir þá helming af vægi prófþáttarins (5 einingar af 10). Ef tónflutningur er prófaður fær nemandi sérstakt tónflutningsdæmi sem leika skal einu sinni eftir einnar mínútu undirbúningstíma í hljóði. Prófverkefni í óundirbúnum nótnalestri skulu vera stutt og í samræmi við markmið í viðeigandi greinanámskrám.

Heildarsvipur

Á áfangaprófum er gefin sérstök einkunn fyrir framkomu, listræna túlkun, öryggi og yfirbragð prófsins.

STIGSPRÓF

Tónlistarskólum er í sjálfsvald sett hvort námi innan áfanga er skipt niður í stig. Jafnframt hafa skólar frjálsar hendur um önnur próf en áfangapróf. Fyrir þá skóla sem kjósa að halda stigspróf á milli áfangaprófa fara hér á eftir nokkrar ábendingar.

Skipulag

Í greinanámskrám eru skilgreind markmið og gerð grein fyrir námskröfum við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms. Tónlistarskólar geta skilgreint markmið og námskröfur fyrir einstök stig innan áfanganna en gæta þarf samræmis við þær námskröfur og markmið sem nemendur þurfa að hafa náð við lok viðkomandi áfanga. Þannig er tónlistarskólum heimilt að skipta grunnnámi í þrjú stig, miðnámi í tvö stig og framhaldsnámi í tvö stig, alls sjö stig.

Skólum er heimilt að halda stigspróf á milli áfangaprófa, þ.e. við lok I., II., IV. og VI. stigs, en grunnpróf kemur í stað III. stigs, miðpróf í stað V. stigs og náminu lýkur með framhaldsprófi sem kemur í stað VII. stigs. Ef tekin eru stigspróf í hljóðfæraleik er mælt með því að prófin séu með líku sniði og áfangapróf, einkum hvað varðar fjölda og vægi prófþátta. Þannig miðist I. og II. stigs próf við grunnpróf, IV. stigs próf við miðpróf og VI. stigs prófið við framhaldspróf. Verkefnaval og þyngdarstig stigsprófa er alfarið á ábyrgð hvers skóla.

Ef tekin eru stigspróf í tónfræðagreinum er mælt með sambærilegri tilhögun og á áfangaprófum, þ.e. að prófa í sömu námsþáttum og hafa hliðsjón af greinanámskrá í tónfræðum.

Prófdæming og einkunnagjöf

Hver skóli ber ábyrgð á prófdæmingu stigsprófa. Þótt ekki séu gerðar sömu kröfur til prófdómara sem dæma stigspróf og prófdómara á áfangaprófum er mikilvægt að vanda til prófdæmingar.

Setji skólar reglur um einkunnagjöf og lágmarkseinkunn á stigsprófum er mælt með að hafa þær sambærilegar því sem gildir um áfangapróf.

Mikilvægt er að nemendur fái ætíð skriflega umsögn um frammistöðu sína á stigsprófum í hljóðfæraleik.

RÉTTINDI, SKYLDUR, MEÐFERÐ MÁLA OG UPPLÝSINGA

Skólasókn

Nemendur skulu sækja allar kennslustundir og koma stundvíslega til kennslu. Í skólanámskrá skal gerð grein fyrir þeim reglum sem gilda um frávik frá skólasókn. Þar skal meðal annars koma fram hvernig brugðist er við veikindum nemenda og öðrum óhjákvæmilegum forföllum. Sömuleiðis skal gerð grein fyrir viðurlögum við brotum á reglum um skólasókn.

Meðferð gagna

Gögn í vörslu skóla, sem hafa að geyma persónulegar upplýsingar um nemendur, skal farið með í samræmi við ákvæði laga nr. 121/1989, um skráningu og meðferð persónuupplýsinga, og ákvæði upplýsingalaga, nr. 59/1996, eftir því sem við á. Vakin er sérstök athygli á því að starfsfólk í tónlistarskóla er bundið trúnaði og óheimilt er að veita persónulegar upplýsingar um nemanda úr skólaskrám án samþykkis þess sem í hlut á og foreldra/forráðamanna ef um er að ræða nemanda yngri en 18 ára.

Upplýsingaskylda gagnvart foreldrum/forráðamönnum

Óski foreldrar/forráðamenn nemanda, sem er yngri en 18 ára, eftir upplýsingum frá tónlistarskóla um námsframvindu, skólasókn eða annað sem tengist barni þeirra sérstaklega þá ber skólastjórnendum að veita þær upplýsingar. Þegar nemandi hefur náð sjálfræðisaldri er einungis heimilt að veita honum sjálfum, eða þeim sem nemandinn veitir skriflegt umboð, persónulegar upplýsingar úr gagnasafni skólans.

Meðferð mála

Leitast skal við að leysa ágreiningsmál innan skóla. Mikilvægt er að skrá feril máls og halda gögnum til haga þegar ágreiningur kemur upp innan skólans eða þegar um brot á skólareglum er að ræða. Æskilegt er að skólastjórnendur tónlistarskóla setji reglur um hvernig bregðast skal við ágreiningi, meðal annars um niðurstöður námsmats og prófa. Við meðferð mála skal sérstaklega gæta ákvæða laga nr. 121/1989, um skráningu og meðferð persónuupplýsinga, og upplýsingalaga, nr. 50/1996.

Samskipti nemenda og starfsfólks skóla

Telji nemandi eða forráðamenn hans, sé nemandinn yngri en 18 ára, að brotið hafi verið á rétti nemandans, sbr. skólareglur, þannig að ástæða sé til að bera fram kvörtun skulu

þeir snúa sér til viðkomandi kennara. Takist ekki að leysa málið tekur skólastjóri það til umfjöllunar og ákvarðar um viðbrögð.

Brottvikning úr skóla

Áður en nemanda er vikið úr skóla skal hann hafa fengið skriflega viðvörun frá skólastjóra. Endanleg brottvikning úr skóla er á ábyrgð skólastjóra.

TENGSL HEIMILA OG SKÓLA

Þrír hópar mynda skólasamfélagið í hverjum skóla, þ.e. nemendur, starfsfólk skólans og foreldrar/forráðamenn. Mikilvægt er að allir vinni vel saman að mótun þessa samfélags og þeirra umgengnishátta sem eiga að einkenna samskipti innan skólans og utan.

Menntun og velferð nemenda er sameiginlegt verkefni heimila og skóla. Samstarfið þarf að byggjast á samábyrgð, gagnkvæmri upplýsingamiðlun, virðingu og trausti. Loks er mikilvægt að traust samstarf sé milli heimila og skóla um skólastarfið í heild. Gert er ráð fyrir að foreldrar geti tekið þátt í að koma markmiðum skólastarfs í framkvæmd í samstarfi við skólann.

Upplýsingamiðlun

Gott samstarf heimilis og tónlistarskóla er afar þýðingarmikið, ekki síst með tilliti til þess að tónlistarnám er að miklu leyti sjálfsnám sem fram fer á heimilum nemenda. Mikilvægt er því að koma á og viðhalda traustu sambandi milli skóla og heimila.

Gagnkvæm og virk upplýsingagjöf milli foreldra/forráðamanna og starfsfólks skóla stuðlar að trausti milli aðila. Með auknum kynnum foreldra/forráðamanna af daglegu starfi í tónlistarskólanum og skipulegri samvinnu um skólastarfið, t.d. í tengslum við heimanám, aukast líkur á vellíðan nemenda og góðum árangri. Mikilvægt er að foreldrar fylgist vel með skólagöngu barna sinna, líðan þeirra í skóla, námsárangri og framförum. Brýnt er að skólar gefi reglulega skýrar og góðar upplýsingar um skólastarfið sem og um starfsáætlanir skólans. Þetta má gera með ýmsum hætti, svo sem með bréfum, heimsóknum foreldra/forráðamanna nemenda í skólann, foreldraviðtölum, kynningarfundum, í skólanámskrá og á vefsíðu skólans, allt eftir aðstæðum á hverjum stað.

Foreldrafélög

Vel rekin og virk foreldrafélög við hvern tónlistarskóla eru tvímælalaust af hinu góða. Foreldrafélög geta jafnframt veitt skólum og skólayfirvöldum virkt og uppbyggjandi aðhald og lagt fram raunhæfar tillögur til umbóta.

Foreldra- og styrktarfélög hafa víða verið stofnuð og reynst tónlistarskólum og einstökum hópum innan þeirra mikilsverð stoð.

SAMVINNA Í SKÓLASTARFI

Samvinna er lykilatriði í öllu skólastarfi, órjúfanleg frá námi og kennslu. Fjölþætt samvinna er fastur liður í innra starfi skóla en margvíslegt samstarf á sér jafnframt stað við aðila utan veggja skólans. Samvinna getur aukið fjölbreytni í skólastarfinu, auðgað samfélagið og verið skólunum og samstarfsaðilum þeirra giftudrjúg.

Samstarf tónlistarskóla og leikskóla

Samvinna tónlistarskóla og leikskóla getur verið báðum aðilum styrkur í starfi. Samstarfið má skipuleggja með ýmsu móti eftir aðstæðum hverju sinni. Nefna má heimsóknir leikskólabarna í tónlistarskóla og tónlistarnema í leikskóla, tónlistarflutning ýmiss konar og samvinnu um reglulegt tónlistaruppeldi leikskólabarna. Við upphaf náms ungra barna í

tónlistarskólum er æskilegt að taka tillit til þeirrar tónlistarreynslu sem nemendur hafa úr leikskóla.

Samstarf tónlistarskóla og grunnskóla

Í grunnskólum fer fram skyldunám sem er skilgreint í aðalnámskrá grunnskóla. Meðal námsgreina grunnskólans er tónmennt sem er skyldunámsgrein í 1.-8. bekk en ein af valgreinum í 9. og 10. bekk. Í tónlistarskólum fer hins vegar fram valfrjálst nám í tónlistargreinum. Meirihluti nemenda í tónlistarskólum er á grunnskólaaldri.

Tengsl og samstarf milli tónlistarskóla og grunnskóla eru tvenns konar, annars vegar fagleg og hins vegar skipulagsleg.

Meðal faglegra tengsla má einkum nefna sameiginleg markmið. Sum þeirra eru almenns eðlis á sviði uppeldis, svo sem að fræða, miðla þekkingu og stuðla að alhliða þroska nemenda, ekki síst tilfinninga- og félagsþroska. Önnur sameiginleg markmið lúta að námi og kennslu, ekki síst að veita nemendum tækifæri til að iðka tónlist, njóta hennar og fást við skapandi starf. Leiðir skólanna að markmiðum eru hins vegar með nokkuð mismunandi hætti og kemur það fram í innra starfi þeirra. Í grunnskólum eru leiðir miðaðar við það sem hæft getur öllum nemendum, áhuga þeirra, smekk og þroska. Þar er tónmennt hluti af stórri heild allra námsgreina skyldunáms. Í tónlistarskólum eru hins vegar farnar sérhæfðari leiðir, miðaðar við þarfir nemenda skólans. Þar fer fram nám í einni listgrein sem í skólastarfinu skiptist í ýmsar námsgreinar hljóðfæraleiks, söngs og tónfræða.

Skipulagsleg tengsl og samstarf koma fram í skólastarfinu sjálfu. Skilyrði til samstarfs eru þó breytileg eftir aðstæðum, meðal annars eftir stærð skóla og hvort þeir starfa í þéttbýli eða strjálbýli. Nálægð tónlistarskóla og grunnskóla er misjöfn, í sumum tilvikum starfa þeir jafnvel í sömu húsakynnum. Jafnframt er leið nemenda í skólana misjafnlega löng. Vegna einsetningar og lengingar skóladags í grunnskólum er vaxandi þörf fyrir að tónlistarskólar og grunnskólar komi til móts við nemendur og foreldra í því hagsmunamáli að hafa tónlistarnám, einkum yngstu nemendanna, á venjulegum skólatíma og innan viðkomandi skólahverfis. Þetta þýðir jafnframt vaxandi þörf á samvinnu tónlistarskóla og grunnskóla. Af þessum ástæðum er leitað leiða til að samhæfa skólatímann og þar með stundaskrárgerð, jafnframt því að koma á ýmiss konar samnýtingu í skipulagi og framkvæmd skólastarfs. Í því sambandi er mikilsvert að milli skólanna, stjórnenda þeirra og skólayfirvalda ríki samstarfsvilji. Þetta er forsenda fyrir því að tónlistarskólar og grunnskólar nái árangri í samstarfi sín á milli og hafi stuðning hvorir af öðrum.

Skipulag samstarfs tónlistarskóla og grunnskóla getur verið með ýmsum hætti og verður augljóslega breytilegt eftir aðstæðum hverju sinni. Skólarnir geta sameinast um að standa að einstökum verkefnum, svo sem listkynningum, hátíðum, leikritum, söngleikjum og þemaverkefnum. Einnig getur verið um að ræða gagnkvæmar heimsóknir, hljóðfærakynningar í grunnskólum, sameiginlegan kór eða hljómsveit, samnýtingu húsnæðis, tækjakosts og skólaaksturs eða jafnvel samkennslu nemenda. Vettvangur fyrir afrakstur af samstarfi skólanna er einkum tónleikar og aðrir menningarviðburðir þar sem nemendur skólanna leggja sitt af mörkum með flutningi tónlistar af ýmsu tagi.

Fari kennsla á vegum tónlistarskóla fram innan grunnskóla og í húsnæði hans þarf samvinna að vera markviss og vel skipulögð. Mikilvægt er að tónlistarkennslan örvi og styrki lögbundið skyldunám í tónmennt jafnframt því að efla tónlistarlíf skólans og byggðarlagsins. Gæta þarf þess að kennsla, allur aðbúnaður, kennsluaðstaða, hljóðfæri og tækjakostur sé í samræmi við aðalnámskrá tónlistarskóla. Þá er og mikilvægt að næði sé til kennslunnar og hljóðeinangrun góð.

Rétt er að vekja athygli á að nemendur 9. og 10. bekkjar geta óskað eftir að fá tónlistarnám metið sem valgrein í grunnskóla. Jafnframt skal bent á að óheimilt er að taka nemendur út úr kennslustundum í lögbundnu skyldunámi til að stunda annað nám utan

aðalnámskrár grunnskóla, nema fyrir liggi skriflegt samþykki foreldra/forráðamanna og að nemendum verði bætt upp sú kennsla sem þeir fara á mis við af þessum ástæðum.

Samstarf tónlistarskóla og framhaldsskóla

Eins og fram kemur í markmiðskafla aðalnámskrár er lögð áhersla á að tónlistarskólar þjóni öllum þeim sem sækjast eftir tónlistarnámi. Þannig ættu nemendur á framhaldsskólaaldri að eiga þess kost að kynnast tónlist og tónlistariðkun í tónlistarskólum landsins engu síður en yngri nemendur. Hvatt er til þess að tónlistarskólar komi til móts við þroska, þarfir og óskir þessa aldurshóps með fjölbreyttu og vönduðu námsframboði, hvort heldur um er að ræða byrjendur eða lengra komna nemendur.

Tónlistarkjörsvið á listnámsbraut framhaldsskóla

Samkvæmt aðalnámskrá framhaldsskóla geta framhaldsskólar boðið upp á 105 eininga nám á listnámsbraut. Þar af er kjörsvið í viðkomandi listgrein 45 einingar. Listnámsbraut er skipulögð sem þriggja ára námsbraut.

Tvær leiðir eru til að ljúka tónlistarkjörsviði listnámsbrautar. Í báðum tilfellum þarf að ljúka framhaldsprófi í tónfræðagreinum samkvæmt aðalnámskrá tónlistarskóla. Nemandi, sem leikur á eitt aðalhljóðfæri, skal ljúka framhaldsprófi að fullu, samkvæmt viðeigandi greinanámskrá. Athygli er vakin á að samkvæmt aðalnámskrá tónlistarskóla þarf nemandi sem lýkur framhaldsprófi að halda sjálfstæða tónleika sem hluta prófsins. Nemendur, sem leika á tvö hljóðfæri, geta lokið tónlistarkjörsviði listnámsbrautar hafi þeir lokið miðprófi á bæði hljóðfærin. Námið jafngildir 45 einingum hvor leiðin sem farin er.

Fyrri leiðin er einkum ætluð nemendum sem stefna að því að gera hljóðfæraleik eða söng að aðalstarfi. Síðari leiðin er hins vegar hugsuð fyrir nemendur sem stefna á tónlistartengd störf, önnur en hljóðfæraleik. Gera má ráð fyrir að í vissum tilvikum þurfi tónlistarnemar eina til tvær annir til viðbótar til að ljúka tónlistarkjörsviði, umfram þau þrjú ár sem aðalnámskrá framhaldsskóla gerir ráð fyrir.

Ákvæði um inntökuskilyrði á listnámsbraut er að finna í aðalnámskrá framhaldsskóla. Hér er hins vegar mælt með því að nemendur hafi a.m.k. lokið miðprófi tónlistarskóla í tónfræðagreinum og séu komnir vel áleiðis í hljóðfæranámi þannig að ætla megi að þeir geti lokið prófum á tilsettum tíma. Afar mikilvægt er að framhaldsskólar, sem bjóða upp á tónlistarkjörsvið listnámsbrautar eða tónlist sem valgrein, eigi greið og góð samskipti við þá tónlistarskóla sem hlut eiga að máli hverju sinni.

Tónlistarnám á bóknámsbrautum framhaldsskóla

Samkvæmt aðalnámskrá framhaldsskóla má meta starfsnám og viðurkennt listnám á framhaldsskólastigi til kjörsviðs á bóknámsbrautum. Slíkt nám getur komið í stað allt að 12 eininga á kjörsviði auk þess sem nemandi getur nýtt frjálst valnám í sama tilgangi. Nemandi getur því fengið allt að 24 einingar metnar á þennan hátt sem hluta af námi til stúdentsprófs.

Menntamálaráðuneyti gefur síðar út reglur um mat á tónlistarnámi sem viðurkennt er inn á bóknámsbrautir framhaldsskóla.

Samstarf við aðra tónlistarskóla

Samvinna tónlistarskóla getur verið margvísleg og fer meðal annars eftir staðsetningu skólanna, eðli þeirra og áherslum í starfi. Samstarf af þessu tagi eykur fjölbreytni og möguleika í skólastarfi og hefur gjarnan hagræðingu í för með sér. Það sama gildir um samstarf tónlistarskóla og samstarf þeirra við aðra aðila, skýr markmið og góð skipulagning eru lykilatriði. Sem dæmi um samstarfsverkefni má nefna hljómsveitarstarf, námskeiðahald, gagnkvæmar heimsóknir, tónleika, hátíðir, kennararáðningar og prófdæmingu. Enn fremur

má nefna nemenda- og kennaraskipti. Stjórnendur og starfsmenn tónlistarskóla eru hvattir til að hafa vakandi auga fyrir möguleikum á þessum sviðum.

Samstarf við aðra aðila

Eins og áður hefur komið fram gegna tónlistarskólar fjölbreyttu mennta- og menningarhlutverki. Til að ná settum markmiðum er nauðsynlegt að tónlistarskólarnir hafi samvinnu við ýmsar mennta- og menningarstofnanir. Samstarfsmöguleikar eru margvíslegir og breytilegir eftir staðháttum. Samstarfið getur bæði beinst að einstökum afmörkuðum verkefnum eða verið fjölþættara og náð yfir lengri tímabil. Samstarfsaðilar geta til dæmis verið aðrir listaskólar, söfn, kirkjur, sjúkrastofnanir, félagsstarf aldraðra og ýmis félagasamtök, svo sem íþróttafélög og leikfélög. Þá kann ýmiss konar samvinna við listamenn að vera báðum aðilum giftudrjúg. Að auki er hvatt til samstarfs við erlenda aðila eftir því sem aðstæður leyfa.

NÁMSUMHVERFI

Aðbúnaður og umhverfi í tónlistarskólum getur haft mikil áhrif á námsárangur nemenda sem og á viðhorf og líðan allra sem í skólunum starfa. Húsnæðisþörf skóla fer að miklu leyti eftir nemendafjölda og námsframboði á hverjum stað. Þó er ákveðin lágmarksaðstaða mikilvæg í öllum tónlistarskólum sem uppfylla eiga kröfur aðalnámskrár. Nemendafjöldi og námsframboð ákvarðar einnig að nokkru leyti þörfina fyrir tækjakost og hljóðfæraeign. Ákveðinn lágmarkskjarni hljóðfæra og kennslutækja er þó mikilvægur eigi skóli að geta haldið uppi þeirri kennslu sem aðalnámskrá gerir kröfu um.

Hér á eftir verður farið nokkrum orðum um húsnæði og búnað tónlistarskóla.

Húsnæði

Hentugt og gott húsnæði getur skipt sköpum í starfsemi tónlistarskóla. Því er mikilvægt að búið sé eins vel að hverjum tónlistarskóla og kostur er. Í viðauka á bls. 68-72 í sérprentun aðalnámskrár er umfjöllun um húsnæði og búnað tónlistarskóla, sett fram til leiðbeiningar. Ljóst er að ábendingar þær sem þar eru gefnar eiga misvel við um einstaka tónlistarskóla og ræður þar miklu stærð og verksvið skóla.

Gera má ráð fyrir að kennslurými í tónlistarskólum sé í ýmsum tilfellum nýtt fyrir margs konar kennslu, t.d. að tónleikar, tónfræðakennsla og samleikur fari fram í sal, og er þá nauðsynlegt að taka mið af þeirri fjölþættu kennslu við hönnun húsnæðisins. Þegar ekki er um sérhannað húsnæði til tónlistarkennslu að ræða er mikilvægt að laga aðstöðuna að þörfum tónlistarskóla.

Í vissum tilfellum getur verið hagkvæmt að nýta húsakynni grunnskóla eða annað heppilegt húsnæði til kennslu á vegum tónlistarskóla, að því tilskildu að aðstaðan sé í samræmi við aðalnámskrá tónlistarskóla.

Búnaður

Mikilvægt er að tónlistarskólar búi yfir góðum hljóðfæra- og tækjakosti. Æskilegt er að hljómflutningstæki séu í hverri kennslustofu. Notkun tölva í tónlist býður upp á sívaxandi möguleika, ekki síst í kennslu. Tónlistarskólar eru hvattir til þess að fylgjast vel með á þessu sviði og bjóða nemendum og kennurum greiðan aðgang að tölvum með tónlistarforritum. Myndbandstæki, skjár og upptökuvél eru einnig gagnleg kennslutæki.

Húsgögn þurfa að vera af hentugri stærð fyrir nemendur og taka mið af réttum vinnustellingum. Mikilvægt er að huga reglulega að viðhaldi og endurnýjun hljóðfæra skólans, tækja og húsgagna.

Í viðauka á bls. 70-72 í sérprentun aðalnámskrár er að finna nánari lýsingu á æskilegum hljóðfæra- og tækjakosti tónlistarskóla.

MAT Á SKÓLASTARFI

Mat á skólastarfi skiptist í innra og ytra mat. Með innra mati er átt við sjálfsmat skóla, unnið af starfsmönnum hans. Með ytra mati er átt við úttekt á starfsemi skóla sem unnin er af utanaðkomandi aðila.

Samkvæmt 12. gr. laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985, með síðari breytingum, skal menntamálaráðuneytið hafa með höndum faglega umsjón og eftirlit með tónlistarkennslu. Í þessu felst meðal annars faglegt mat og öflun upplýsinga um starfsemi tónlistarskóla, t.d. með sérstökum úttektum. Jafnframt er hvatt til þess að í tónlistarskólum fari fram innra mat á skólastarfi með sambærilegum hætti og í almennum skólum.

Mikilvægt er að meta fleiri þætti skólastarfs en framfarir og árangur nemenda. Kennarar þurfa að meta störf sín og endurskoða í samræmi við niðurstöðurnar. Einnig er nauðsynlegt að meta reglulega aðstöðu, gögn, skólanámskrá og starfshætti innan skólans. Jafnt og þétt þarf að meta samskipti og tengsl við foreldra/forráðamenn, stofnanir og aðra aðila, ekki síður en innan starfsliðs skólans. Síðast en ekki síst er mikilvægt að reglulega sé metið hvernig tekist hefur að ná samfélagslegum markmiðum aðalnámskrár sem og staðbundnum markmiðum.

Þá er mikilvægt að nemendur og foreldrar/forráðamenn þeirra leggi mat á skólastarfið, til dæmis með viðtölum eða viðhorfskönnunum.

Sjálfsmat

Sjálfsmat er leið til þess að vinna kerfisbundið að gæðum og umbótum í skólastarfi. Þá er sjálfsmat einnig leið til þess að miðla þekkingu og upplýsingum um skólastarf. Með sjálfsmati fer fram víðtæk gagnaöflun sem veitir upplýsingar um að hve miklu leyti árangur skólastarfsins er í samræmi við markmið. Megintilgangur sjálfsmats er að gera starfsfólki skóla auðveldara að vinna að framgangi markmiða skólans, meta hvort þeim hafi verið náð, endurskoða þau og stuðla að umbótum. Í sjálfsmati kemur fram stefna og markmið skóla, skilgreining á leiðum til þess að ná þeim, greining á sterkum og veikum hliðum skólastarfs og áætlun um úrbætur.

Viðmið fyrir sjálfsmat

Fari vinna við sjálfsmat fram í tónlistarskólum telur menntamálaráðuneytið eftirtalin viðmið mikilvæg.

Sjálfsmatið sé:

Formlegt. Matið skal byggt á kerfisbundnum aðferðum. Gera þarf grein fyrir hvernig er staðið að verkinu og hverjir vinna það.

Altækt. Matið nái til allra helstu þátta skólastarfsins, þ.e. markmiða, stjórnunar, samskipta, náms, kennslu, námsmats, nemenda, starfsfólks, aðbúnaðar og ytri tengsla.

Áreiðanlegt. Matið þarf að byggjast á traustum gögnum frá skólanum, svo sem viðhorfskönnunum, t.d. meðal nemenda, starfsfólks, foreldra og almennings.

Samstarfsmiðað. Allt starfsfólk þarf að koma að vinnu við matið. Við skipulagningu og undirbúning þarf að kynna umfang verkefnisins og sátt þarf að ríkja um framkvæmd þess. Verkaskipting, stjórnun og ábyrgð þarf að vera skýr. Huga þarf að þátttöku nemenda, foreldra og annarra hagsmunaaðila í sjálfsmatinu.

Umbótamiðað. Í kjölfar mats þarf að gera áætlun um umbætur og þróun á starfinu. Einnig þarf að benda á hvernig markmiðum umbótaáætlunarinnar verði náð og skilgreina þarf hvernig megi meta árangur.

Stofnana- og einstaklingsmiðað. Matið þarf að beinast bæði að skólanum sjálfum og þeim sem þar starfa.

Lýsandi. Taka þarf saman hnitmiðaða lýsingu á starfsemi skólans. Gæta skal þess að lýsingin hafi tengsl við markmiðssetningu.

Greinandi. Greina þarf styrkleika og veikleika í einstökum þáttum skólastarfsins.

Opinbert. Ákveða þarf hverjir eiga að hafa aðgang að tilteknum þáttum sjálfsmatsins. Hér þarf að tryggja að haldin séu í heiðri ákvæði gildandi laga, m.a. um meðferð persónuupplýsinga.

Ytra mat

Megintilgangur ytra mats á skólum er að fá heildarmynd af skólastarfinu eða einstökum þáttum þess eins og það er á hverjum tíma. Sjónum er beint að ýmsum þáttum í innra starfi skóla, svo sem stjórnun, kennslu, þróunarstarfi, samstarfi og samskiptum í skólanum, námsárangri og tengslum skólans við samfélagið.

Nr. 530 10. júlí 2000

AUGLÝSING

um skipulag í Borgarfjarðarsveit.

Nýtt deiliskipulag frístundabyggðar, Melabyggð í landi Birkihlíðar, Reykholtsdal.

Hreppsnefnd Borgarfjarðarsveitar samþykkti á 25. fundi sínum 16. desember 1999 deiliskipulag frístundabyggðar í landi Birkihlíðar í Reykholtsdal.

Deiliskipulagið hefur hlotið þá meðferð sem skipulags- og byggingarlög mæla fyrir um. Skipulagið öðlast þegar gildi.

Deiliskipulag á Brennistöðum.

Hreppsnefnd Borgarfjarðarsveitar samþykkti á 21. fundi sínum 6. september 1999 deiliskipulag á Brennistöðum, Flókadal, Borgarfjarðarsveit. Deiliskipulagið gerir ráð fyrir byggingu íbúðarhúss, auk byggingarreita fyrir viðbyggingar eldri (út)húsa á jörðinni.

Deiliskipulagið hefur hlotið þá meðferð sem skipulags- og byggingarlög mæla fyrir um. Skipulagið öðlast þegar gildi.

Breytingar á deiliskipulagi garðyrkjubýlis á Reit við Kleppjárnsreyki.

Hreppsnefnd Borgarfjarðarsveitar samþykkti á 20. fundi sínum 10. júní 1999 breytingar á deiliskipulagi á Reit við Kleppjárnsreyki.

Gert er ráð fyrir byggingu gróðurhúsa á Reit, í fyrsta áfanga verði reist 30×10 m hús sem verði staðsett milli núverandi gróðurhúsa. Þá verði reist 60×12 m hús sunnan núverandi húsa og sneitt verði af suðausturhorni þess vegna helgunarlínu við þjóðveg. Síðar er gert ráð fyrir einu 30×10 m húsi og tveimur 60×12 m húsum norðan núverandi húsa í samræmi við deiliskipulagsuppdrátt. Þakhalli og hæðir verði í samræmi við núverandi hús á reitnum.

Breytingar á deiliskipulaginu hafa hlotið þá meðferð sem skipulags- og byggingarlög mæla fyrir um. Skipulagið öðlast þegar gildi.

Breytingar á deiliskipulagi Hýrumels.

Hreppsnefnd Borgarfjarðarsveitar samþykkti á 31. fundi sínum 27. júní 2000 breytingar á deiliskipulagi á Hýrumel, Hálsasveit.

Um er að ræða tillögu um breytingu á deiliskipulagi frá 1998 sem gerir ráð fyrir stækkun athafnasvæðis svínabús, byggingu svínahúss, hauggeymslu, kornhlöðu, starfsmannahúss